

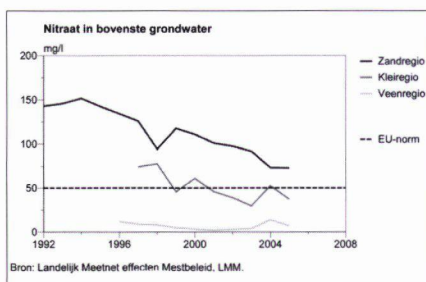
Feiten en cijfers over bodem nu beter te vinden

Hoeveel bodemverontreinigingslocaties zijn tot op heden gesaneerd? Wat zijn de actuele deposities van vermestende en verzurende stoffen op onze ecosystemen? Is er nog steeds een effect op natuur? En voldoet de nitraatconcentratie in het grondwater reeds aan de norm van de EU? De antwoorden op deze en nog veel meer vragen over bodem vindt u in het Milieu- en Natuurcompendium: dé online bron van feiten en cijfers over de toestand van milieu en natuur.

Mireille de Heer

Mw. M. de Heer
buroDeHeer
partner in environment
& communication

Betrouwbare feiten en cijfers zijn onmisbaar voor het maken van verantwoorde maatschappelijke keuzes. Dat geldt zeker ook voor beslissingen over het gebruik en de kwaliteit van de bodem. Immers, daar gaat het dikwijls om grote belangen, zowel in economisch en ecologisch als sociaal opzicht. Betrouwbare informatie is dan essentieel voor alle partijen die betrokken zijn bij het maken van de afwegingen: beleidsmakers bij het rijk, provincies en gemeenten, maatschappelijke

in 1999 het Milieucompendium gelanceerd. Het naslagwerk bleek in een grote behoefte te voorzien en groeide in enkele jaren uit tot het online Milieu- en Natuurcompendium. Eind 2007 verscheen een nieuwe versie, waarbij vooral de toegankelijkheid van de informatie sterk werd verbeterd. Graag stellen we in dit artikel het geheel vernieuwde Milieu- en Natuurcompendium aan u voor.

COMPLEET EN ONAFHANKELIJK

Het Milieu- en Natuurcompendium is niet zomaar een vergaarbak van feiten en cijfers. Aan de selectie van informatie liggen weloverwogen criteria ten grondslag:

1. Representatief voor milieu en natuur

De informatie die u aantreft in het Milieu- en Natuurcompendium is representatief voor de belangrijkste processen in het milieu en de natuur in Nederland. Eén van de hoofdonderwerpen is 'Bodem

Eén van de hoofdonderwerpen is 'Bodem en grondwater'

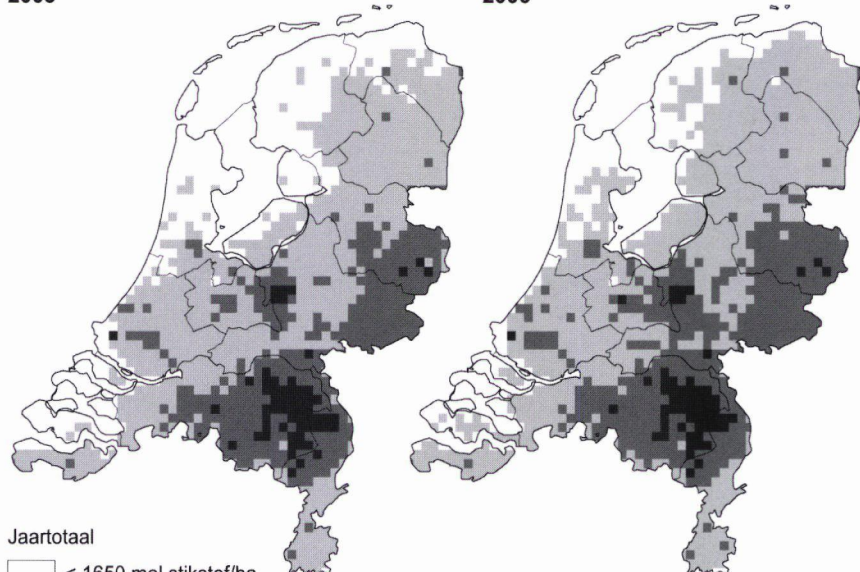
organisaties, wetenschappers en adviesbureaus. Maar natuurlijk ook voor de gebruikers van de ondergrond: burgers en bedrijven. Om voor al deze belanghebbenden de beschikbare informatie op het gebied van milieu en natuur beter te ontsluiten, werd

en grondwater'. Onder dit onderwerp zijn dossiers te vinden over bodemgebruik, belasting en kwaliteit van bodem en grondwater, effecten op natuur en volksgezondheid en bodembeleid. Maar ook diverse andere onderwerpen, bijvoorbeeld 'Landbouw' en 'Milieugevaarlijke stoffen',

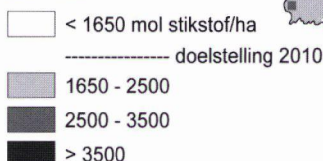
Vermestende depositie

2005

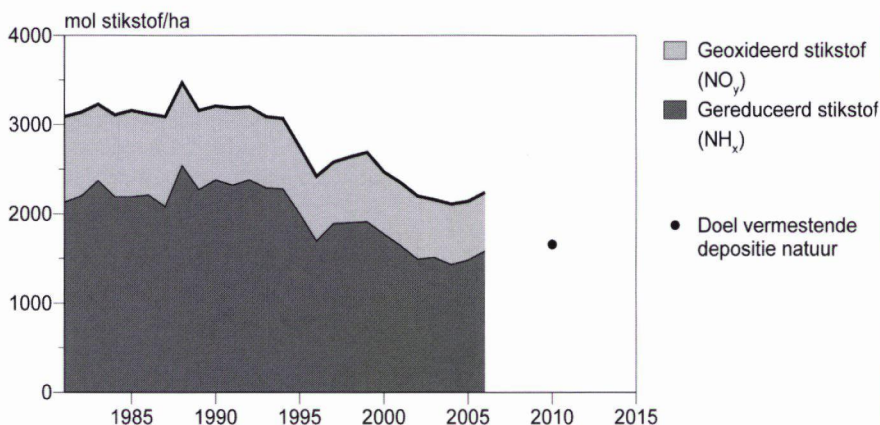
2006

Jaartotaal

Trend

Bron: MNP, 2007.

bevatten informatie die raakt aan het vakgebied bodem.

2. Beleidsrelevant

Het Milieu- en Natuurcompendium richt zich op feiten en cijfers die relevant zijn voor het beleid en interpreteert de gegevens in een beleidsmatig kader. De cijfers krijgen betekenis door vergelijking met doelen, referenties, streefwaarden, maximaal toelaatbare risico's en benchmarks uit het beleid. Op het gebied van bodem gaat het daarbij bijvoorbeeld om de nationale Milieubeleidsplannen, de Beleidsbrief bodem, de Europese Nitraatrichtlijn en de Europese Bodemstrategie.

Overigens bevat het compendium geen evaluaties van het beleid. Hiervoor kunt u

terecht bij andere publicaties, zoals de jaarlijkse Milieu- en Natuurbalansen van het Planbureau voor de Leefomgeving en het dossier Bodem op www.pbl.nl. Wél worden in het compendium feiten en cijfers opgenomen over nieuwe milieu- of natuurproblemen, waarvoor (nog) geen beleid bestaat. Een signalerende functie dus.

3. Landelijk schaalniveau

Het schaalniveau van de informatie in het compendium is veelal landelijk, soms regionaal of provinciaal als dat een duidelijk toegevoegde waarde heeft. Bij enkele onderwerpen, bijvoorbeeld klimaatverandering, is het schaalniveau ook Europees of mondiaal.

4. Toestand en trends

Het Milieu- en Natuurcompendium richt zich op het in beeld brengen van toestand en trends. De op te nemen informatie moet dan ook gebaseerd zijn op monitoringprogramma's of tenminste op onderzoek dat met enige regelmaat op gestandaardiseerde wijze wordt herhaald.

5. Begrijpelijke informatie

Het Milieu- en Natuurcompendium presenteert haar informatie in de vorm van indicatoren: ruwe gegevens verwerkt tot betekenisvolle informatie in de vorm van grafieken en kaarten. Bij elke indicator

Uniek door onafhankelijkheid

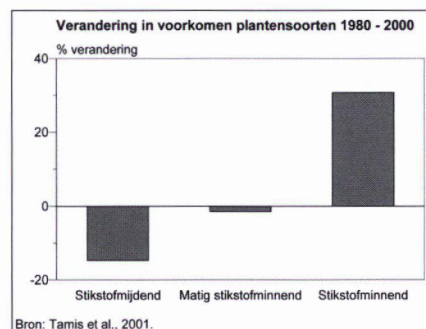
wordt een korte hoofdboodschap gegeven, gevolgd door verdere toelichting op het onderwerp en de cijfers. Gebruiksklare informatie dus, voor iedereen te begrijpen. Voor meer specialistische gegevens en ruwe data verwijst het compendium naar andere websites zoals bodemdata.nl, dinoloket.nl, emissieregistratie.nl en bodemloket.nl.

6. Wetenschappelijk onderbouwd

Het unieke van het compendium ligt mede in de onafhankelijkheid van de informatie. De informatie is niet gekleurd door meningen en opvattingen van onderzoekers, maar komt op wetenschappelijke en kwaliteitsgeborgde wijze tot stand. Technische toelichting en links naar referenties geven inzicht in de totstandkoming van de indicator.

GEBRUIKSVRIENDELIJK

Naast de criteria voor de op te nemen informatie geldt nog een belangrijke eis voor het Milieu- en Natuurcompendium: gebruiksvriendelijkheid. In 2007 werd verbetering van de vindbaarheid van informatie de belangrijkste doelstelling van een ingrijpende vernieuwing van het compendium. Leidend bij de vernieuwing van de informatiestructuur was het principe dat de

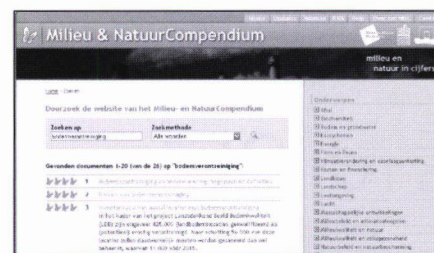

Bron: Tamis et al., 2001.

gebruiker zelf bepaalt via welke route hij zijn informatie vindt. In het nieuwe compendium zijn de gegevens daartoe geordend in 24 hoofdonderwerpen. Een indicator kan onderdeel uitmaken van meerdere onderwerpen en dus via meerdere ingangen worden gevonden. Een voorbeeld is de indicator 'nutriëntenover-

schot in de landbouw', die u aantreft zowel in het onderwerp 'Bodem en grondwater', als in het onderwerp 'Landbouw'.

Is de gewenste informatie eenmaal gevonden, dan zijn via hyperlinks verwante indicatoren en onderwerpen altijd onder handbereik. Zo wordt de enorme hoeveel-

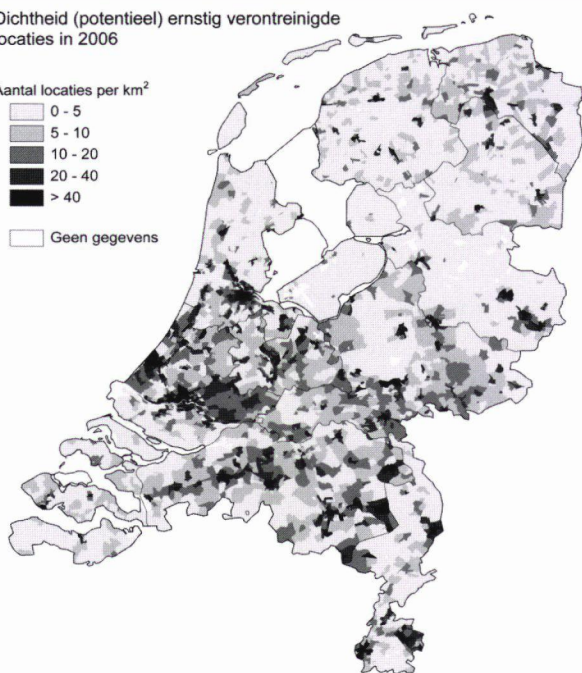
Op zoek naar bodemgegevens

Dichtheid (potentieel) ernstig verontreinigde locaties in 2006

Aantal locaties per km²

- 0 - 5
- 5 - 10
- 10 - 20
- 20 - 40
- > 40

Geen gegevens

Bron: RIVM

In september 2007 bracht de Universiteit van Utrecht een persbericht uit met de titel 'Angst voor bodemverontreiniging kost Nederland jaarlijks vele tientallen miljoenen'. Het bericht schetst een situatie waarin de waarde van woningen op verontreinigde grond sterk vermindert door subjectieve factoren als media-aandacht en gebrek aan vertrouwen in het probleemoplossend vermogen van de overheid. Geconstateerd wordt dat goede informatie rond de Nederlandse bodemsaneringsoperatie van groot belang is. Het Milieu- en Natuurcompendium is één van de bronnen die hierin voorziet. Wat treft de bezorgde burger daarin aan?

Via het onderwerp 'Bodem en grondwater' en het dossier 'Bodemsanering' vinden we direct alle informatie over dit onderwerp. Maar ook zoeken op het woord 'bodemverontreiniging' of 'bodemsanering' resulteert in een lijst relevante indicatoren, waaronder een overzichtskaart van alle verontreinigde locaties in Nederland. De hoofdboodschap is glashelder: "In het kader van het project Landsdekkend Beeld Bodemkwaliteit (LDB) zijn ongeveer 430.000 (landbodem)locaties gekwalificeerd als (potentieel) ernstig verontreinigd, waarvan naar schatting circa de helft met een laag risico. Na onderzoek zullen in totaal circa 60.000 locaties gesaneerd of beheerst moeten worden, waarvan naar schatting 6.000-7.000 met spoed vóór 2015."

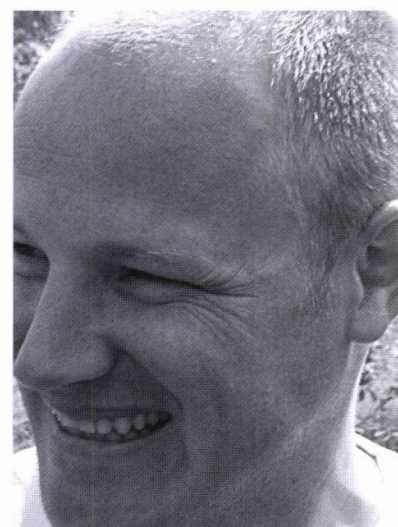
In de technische toelichting is te vinden hoe de gegevens zijn verzameld: "Vanaf medio 2001 hebben de bevoegde overheden gegevens verzameld over locaties met vermoedelijke bodemverontreiniging. Dit is gebeurd door het raadplegen van o.a. Hinderwetvergunningen, gegevens van de Kamers van Koophandel en luchtfoto's." Links naar referenties, zoals het Jaarverslag Monitoring van VROM en RIVM, bieden de mogelijkheid om hierover meer te weten te komen.

Rechts in het scherm is steeds een lijst van gerelateerde indicatoren beschikbaar, in dit geval bijvoorbeeld over de voortgang van de saneringen en de wijze van saneren. Een begrippenlijst vertaalt het jargon van dit vakgebied in voor de leek begrijpelijke woorden. Ook is uitgebreide informatie voorhanden over het beleid rond bodemverontreiniging, financiering van saneringen en de gezondheidsrisico's. Overigens zijn veel van de indicatoren even gemakkelijk ook via andere ingangen van compendium te vinden, de laatste bijvoorbeeld via het onderwerp 'Milieu en gezondheid'.

heid gegevens in het compendium op transparante wijze ontsloten en zijn snel dwarsverbanden te leggen. Gemiddeld heeft de website van het compendium ruim 20.000 bezoekers per maand, samen goed voor ruim 60.000 pageviews.

SAMENWERKING

Het Milieu- en Natuurcompendium is het resultaat van samenwerking tussen de drie onafhankelijke instituten Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Wageningen Universiteit en Researchcentrum (WUR). Zij onderhouden de website en ontsluiten gegevens die zij zelf (mede) beheren, bijvoorbeeld van de Emissieregistratie. Daarnaast maakt het compendium grote hoeveelheden gegevens beschikbaar van derden zoals het RIVM, SenterNovem, DLG, Rijkswaterstaat Waterdienst en vele anderen. Het RIVM bijvoorbeeld, levert gegevens uit het Landelijk Meetnet Grondwaterkwaliteit, het Landelijk Meetnet Bodemkwaliteit en het Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid. Intensieve samenwerking tussen alle betrokken organisaties zorgt voor een continue stroom van geactualiseerde feiten en cijfers in het Milieu- en Natuurcompendium.

Voor vragen en opmerkingen over het Planbureau voor de Leefomgeving kunt u contact opnemen met Laurens Brandes van het PBL: laurens.brandes@pbl.nl